

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2010 rd

Statsrådets redogörelse om kulturens framtid

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 maj 2010 statsrådets redogörelse om kulturens framtid (SRR 4/2010 rd) till kulturutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (ShUU 10/2010 rd) och på begäran av kulturutskottet har framtidsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (FrUU 3/2010 rd). Utlåtandena återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Riitta Kaivosoja, programdirektör Georg Henrik Wrede, generalsekreterare Hannele Seitsonen och konsultativ tjänsteman Kimmo Aulake, undervisnings- och kulturministeriet
- ordförande Klemetti Näkkäljärvi, Sametinget
- undervisningsråd Mikko Hartikainen, Utbildningsstyrelsen
- ledande sakkunnig Silja Hakulinen, Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO
- utvecklingschef Pirjo Hamari, Museiverket
- överdirektör Risto Ruuhonen, Satens konstmuseum
- generalsekreterare Esa Rantanen och vice ordförande Tuula-Liina Varis, centralkommissionen för konst

- överinspektör Hannele Syrjä, Delegationen för romernas ärenden
- chef för programområdet Olli-Pekka Heino-nen, Rundradion Ab
- dekanus Helena Hyvönen, Aalto-universitetet
- rektor Markus Konttinen, Bildkonstakademin
- rektor Paula Tuovinen, Teaterhögskolan
- ombudsman Päivi Liedes, Suomen Kirjailija-liitto ry
- verkställande direktör Matti A. Holopainen, Finlands Teatrar rf
- ombudsman Raimo Söder, Teatteri- ja Media-työntekijät ry
- ombudsman Hanna-Mari Kokkonen, Itäinen tanssin aluekeskus
- projektchef Sami Häikiö, Musex
- ordförande Arja Kanerva och sekreterare Markku Lemmetty, Pro lastenkirjaalisuus — Pro barnlitteraturen ry
- ledande expert Riitta Ylätaalo, PKT-säätiö
- ombudsman Yki Räikkälä, Satakunnan elä-vän kuvan keskus SEKK ry
- styrelseordförande, docent Heikki Kukko-nen, Finlands Hembygdsförbund
- ombudsman Elina Mäntylä, Finlands Skåde-spelarförbund ry
- ordförande, tonsättare Tapio Tuomela, Fin-lands Tonsättare rf
- generalsekreterare Petra Havu, Konstnärsgil-let i Finland
- ombudsman Sanna Rekola, Informationscen-tret för Dans rf
- generalsekreterare Salla Heinänen, Industri-konstförbundet ORNAMO

- magister i teaterkonst, ansvarig konstnär Jari Forsman och studerande Juuso Lind, Tunne-myrsky-projektet
- generalsekreterare Eeva-Inkeri Sirelius, Samverkande Bildningsorganisationerna
- ombudsman Iiris Autio, Tero Saarinen Company
- mångkultursexpert Umayya Abu-Hanna

- teknologie doktor, ekonomie doktor Tarja Cronberg
- politices doktor Assi Liikanen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Bildningsforum
- Suomen Sinfoniaorkesterit ry
- Eläkeliitto
- Piraattipuolue r.p.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Det har gjorts omfattande utredningar om kulturens framtid och dess roll för den nationella livskraften. Redogörelsen tar upp kulturens och konstens föränderliga roll. I det sammanhanget har man hört en lång rad experter på området och gått igenom en mängd utvecklingsförslag. Redogörelsen utvidgar begreppet kulturpolitik i traditionell mening till flera andra sektorer av samhällspolitiken. Strategierna i redogörelsen backar upp konstens och kulturens betydelse och genomslagskraft inom olika områden av samhället. Redogörelsen ger följaktligen en bra utgångspunkt för att stärka konstens och kulturens roll i framtiden.

Redogörelsen arbetar med ett mycket långt tidsperspektiv och därmed går det inte att undvika en viss oförutsebarhet. Utskottet framhåller att aktiviteter som på sikt främjar och stöder välfärd och välbefinnande är till störst nytta för samhället. Därför är det viktigt att analysera olika visioner också på längre sikt.

Kulturens samhällsekonomiska betydelse kan inte mätas enbart med företagets omsättning eller allmänna sysselsättningstal. Kulturens inverkan på människors psykiska välbefinnande och som buffert mot marginalisering och dess roll för att främja tolerans, ömsesidig förståelse och förtroende i ett mångkulturellt Finland är samhällsekonomiskt viktiga faktorer.

Kulturell mångfald

Begreppet kulturell mångfald i redogörelsen är insiktsfullt. Utöver etniska och språkliga grupper omfattar begreppet olika del- och subkulturer och virtuella stammar. Den kulturella mångfalden konstateras vara en utmaning för kulturutbud, kulturtjänster och kulturproduktion. Kulturell mångfald, eller i mer begränsad utsträckning mångkultur, omfattar många kulturella element allt ifrån historia, värden, traditioner och konst till språk.

Det är viktigt att beakta olika minoritetsgruppers kulturella särdrag, anser utskottet.

Kultur och välfärd

Konst och kultur har ett stort värde i sig, men metoder som utgår från konst kan mycket väl tillämpas för att främja välfärd och välbefinnande i samhället i stort. Konst och kultur ger mening åt livet, de stärker, engagerar och ger ork för det dagliga livet, främjar social sammanhållning och förebygger marginalisering. Konst och kultur kan med framgång utnyttjas till exempel i vård och omsorg, hälso- och sjukvård, arbetslivet, verkstadsaktiviteter, terapi och integration. Att tillämpa konst och kultur på de här områdena främjar människors kulturella rättigheter, ökar deras intresse för kultur och ger inbesparingar inom andra samhälleliga verksamheter. Konsten har bevisligen positiva effekter till exempel i barnskyddsarbete, rehabilitering av personer som drabbats av stroke, behandlingen av

minnessjukdomar, i fångvården, åldringsvården och mentalvårdsarbetet. Effekterna kan vara speciellt betydelsefulla när det gäller att upprätthålla äldrebefolkningens funktionsförmåga och att ge unga ett fotfäste i samhället och arbetslivet och för att motarbeta marginalisering. Redogörelsen hänvisar till handlingsprogrammet Konst och kultur ger välfärd från början 2010 (UKM 2010:1), som avser att främja vars och ens rätt och lika möjligheter att själv utöva konst eller delta i kulturell verksamhet hela livet ut, också i olika situationer och grupper.

För att främja välfärd och välbefinnande genom konst och kultur krävs det utöver en positiv attityd också ett brett samarbete mellan olika förvaltningar och förvaltningsnivåer och dessutom analyser av människors behov och lämplighet när det gäller arbetsliv och utbildning. Metoder och möjligheter att tillämpa konst och kultur bör vidareutvecklas och deras effekter undersökas i samråd mellan olika former av konst och vetenskap. Konsten har mycket att ge på olika nivåer av fostran och utbildning, inom social- och hälsovården och i arbetet för att förbättra livsmiljön och arbetslivet.

Social- och hälsovårdsutskottet kräver i sitt utlåtande att handlingsprogrammet Konst och kultur ger välfärd genomförs och att det ses till att verksamheten fortsätter också efter programperioden. Kulturutskottet omfattar social- och hälsovårdsutskottets ställningstagande att stat, kommuner och näringslivsaktörer bör ges en bättre inblick i hur mycket konst och kultur betyder. Social- och hälsovårdsutskottet vill att olika förvaltningsområden samarbetar sinsemellan och med tredje sektor om genomförandet. Det måste ses som en viktig välfärdspolitisk fråga att trygga resurserna för statliga och kommunala konstinrättningar och aktörer inom det fria kulturfältet. Bland goda förslag i redogörelsen lyfter utskottet fram att klienters kulturella behov och önskemål skrivs in i deras vård- och serviceplaner.

Insatser för att förebygga marginalisering. Kulturutskottet har tidigare under denna valperiod på eget initiativ tagit upp frågan om insatser

för att hindra marginalisering av unga (KuUU 10/2008 rd — MINU 5/2008 rd). Barns och ungas hobbyer är en viktig bas för tillväxt och utveckling. Här spelar förebyggande insatser, som motion och idrott, ungdomsarbete och kulturella tjänster i vid bemärkelse, inbegripet skolornas klubbverksamhet, en viktig roll. Också konstundervisningen i skolorna behöver byggas ut, för den utgör ett viktigt element i barnens emotionella fostran och för deras psykiska tillväxt.

Diverse fungerande modeller för konstaktiviteter för unga som lever i ett kulturellt vakuum har hittills tagits fram bland annat inom ramen för projektet Myrsky som finska Kulturfonden finansierat på olika håll i Finland. Det har varit möjligt att engagera en rad erfarna konstnärer för att genomföra olika slag av projekt som ger de unga en chans att förverkliga sina egna drömmar. Effekterna av lyckade konstprojekt sitter kvar i många år och kan bli en mycket djup känsloupplevelse för de unga. Med starkare självkänsla och mer utvecklade interaktiva färdigheter står många unga bättre rustade inför framtida problem i livet. Små ekonomiska satsningar kan på sikt ge stora inbesparingar i social sektor. Det är viktigt att projektet får fortsatt finansiering, poängterar utskottet.

Kulturarv och kulturmiljö

Redogörelsen lyfter fram kulturens och kulturarvets indirekta roll till exempel för att öka välfärd och välbefinnande och för att möjliggöra ny företagsamhet. Det är viktigt för framtiden, men för att kunskapen ska förmedlas och kulturarvet indirekt kunna utnyttjas på ett hållbart sätt måste det också ses till att själva kulturarvet bevaras.

Kulturarvet omfattar finländska kulturella traditioner och insatserna för att bevara dem. Det är viktigt att bevara och föra vidare traditioner som bygger på finländska värden till kommande generationer.

Enligt redogörelsen är det museer, arkiv och bibliotek som bevarar och förmedlar det materiella och immateriella kulturarvet i och med att de representerar den kulturella kontinuiteten. De tjänar som fora för kulturell dialog, samlar infor-

mation och möjliggör för människor att delta, skapa, uppleva och utöva hobbyer. Samlingar och informationsmaterial tjänar undervisning, vetenskap och fritidsintressen. Minnesorganisationerna står för produktionen av tillförlitlig information och utgör därmed den centrala kunskapsbasen i samhället.

Utskottet anser att projektet för Det nationella digitala biblioteket är viktigt för att bevara kulturarvet. Syftet är att överföra kulturarvet i digital form och säkra en långvarig bevaring. Det hör till medborgarnas grundläggande kulturella rättigheter att ha lika tillgång, åtkomst och tillgänglighet till kunskap och kultur också i det digitala samhället.

En strategi för kulturmiljön är ett viktigt steg mot en klarare samlad syn och konkreta åtgärder. Strategiarbetet främjar samtidigt samarbetet mellan ministerierna inom ett område där flera förvaltningar möts. Det är också viktigt att utveckla utvärderingen av kulturella effekter och system för uppföljning av kulturmiljön.

I redogörelsens avsnitt om visioner som sträcker sig fram till 2035 konstateras det bland annat att Finland har sett om kulturmiljöns ekologiska och estetiska hållbarhet. För att det målet ska nås måste kulturmiljöernas status stärkas i planläggningen, inte minst på detaljplanenivå. I det sammanhanget bör de statliga myndigheternas befogenhetsrelationer tydliggöras. Det behövs också upplysning om kulturarvet och förståelse att läsa kulturmiljön.

Utskottet ser gärna att man i nya byggprojekt främjar kreativitet och en visuellt intressant miljö genom att tillämpa den s.k. procentprincipen, alltså att en del av projektpengarna avsätts för konstinköp. Allmänna bibliotek är en form av basservice till medborgarna. Också närbiblioteken är viktiga för inläring, upplevelser och informationssökning och för tillgängligheten.

För matkulturens vidkommande hänvisar utskottet till sitt utlåtande om statsrådets redogörelse om livsmedelspolitiken (KuUU 18/2010 rd — SRR 6/2010 rd). Det tillstyrker förslaget att ministerierna fortsätter med sitt gemensamma program för att främja den finländska matkulturen inte minst bland dem som svarar för den

framtida matkulturen, det vill säga barn och unga, och för att förbättra deras kunskaper och samlade insikter om mat.

Utbildning och forskning

Utskottet omfattar det som sägs i redogörelsen om att det i framtidens samhälle behövs stark konst- och kulturkompetens, kännedom om olika kulturer och kulturell läskunnighet. Framtidens kulturutövare och kulturkonsumenter får sina grundläggande kunskaper och färdigheter i den allmänbildande skolan under lektionerna i färdighets- och konstämnen men också i den övriga allmänbildande utbildningen. De här ämnena spelar en nyckelroll i allt som gäller människans personlighet, identitet och självförtroende och i hur individen knyter an till samhället. De främjar elevernas välbefinnande, sociala utveckling och trivsel i skolan. De främjar integrerad kunskap och bidrar till bättre inläring i andra läroämnena. Genom konstfostran och konstundervisning lär man upp framtidens kreativa yrkesutövare och konst- och kulturkonsumenter.

Kultur och konst utgör det sammanbindande samhällskittet som bidrar till tolerans, förförståelse, kreativ problemlösning och ansvar. För att förstärka de här elementen måste färdighets- och konstämnen få mer plats i grundskolans läroplan. Konstämnen bidrar i bästa fall till att vi växer upp till medborgare som gestaltar och upplever verkligheten på ett allsidigt och ansvarsfullt sätt. Det behövs mer konst- och färdighetsämnen också i den grundläggande och kompletterande utbildningen för lärare.

Vid sidan av skolornas konst- och färdighetsämnen kan man ta fram nya webbaserade inlärningsmiljöer, samarbetsstrukturer och ämnesöverskridande undervisning, nyttiggöra kulturinstitutioner och minnesorganisationer i större skala och anställa professionella konstnärer i många slag av undervisningsmiljöer.

Framtidsutskottet koncentrerar sig i sitt utlåtande på kulturell kompetens och konstaterar bland annat att kulturell kompetens kommer att vara en viktig basfärdighet i framtiden som alla bör ha tillgång till. Det handlar om människan

och hennes kompetens på att leva, ha framgång och klara sig. Kulturell kompetens är ett viktigt kapital såväl för den enskilde som för samhället. Den ger den enskilde bättre möjligheter att finna sig till rätta och att orientera sig i dagens värld och stärker samhällets livskraft. Den ger också verktyg för att klara det dagliga livet. Den digitala kulturen, som hamnat i bakgrunden i regeringens redogörelse, kommer att spela en allt större roll i framtiden.

Framtidsutskottet noterar i sitt utlåtande att kunskap i digital form, det må sedan vara i ord, bild eller ljud, har gett kulturen en ny dimension i många avseenden. Det är lätt att flytta och kopiera digital information, digitala meddelanden och digitalt innehåll, utnyttja dem för nya ändamål — och bruka eller missbruka dem.

Man hittar kreativa lösningar genom att kombinera kompetensen i olika branscher. Kreativitet behövs också i affärsverksamhet. Undervisningen i affärsverksamhetens grunder behöver stärkas i konstutbildningen. För att förbättra villkoren för kreativitet bör de unga uppmuntras att utbilda sig på flera olika områden och att fördomsfritt kombinera läroämnena.

Redogörelsen tar upp forskningsfinansieringen och möjligheterna att bredda den finansiella basen. Utskottet vill också lyfta fram den ekonomiska forskningen kring kultur som ser på kulturens indirekta effekter för samhället.

Kulturproduktion och kulturtjänster

Utskottet omfattar regeringens syn att metoderna för att producera kultur och tillgången till kultur har ett samband med stödet för kulturtjänster och hur strukturerna för dem har utvecklats. Produktion uppstår där det finns lämpliga målgrupper.

En stark och allsidig kulturproduktion är möjlig tack vare offentliga satsningar på utbildning och infrastruktur för kultur och kreativitet och stöd för kreativ verksamhet och produktion i kombination med en betydande privat konsumtion av kultur. Kultur är den näst största posten inom privat konsumtion efter livsmedel. Enligt en studie som bygger på data från Statistikcen-

tralen uppgick värdet av privat kulturkonsumtion 2008 till över 6,6 miljarder euro, alltså inemot 7 procent av all privat konsumtion.

Städer och kommuner har på senare år ställts inför utmaningar som kräver ett bättre och mer målinriktat grepp om helheter och förmåga att fatta och dra upp långsiktiga, modiga beslut och riktlinjer. Det förutsätter en gemensamt uttalad politisk vilja, en bättre intern dialog och förmåga att identifiera och ta till vara kompetensen inom varje förvaltning. För de kulturella tjänsterna är det utomordentligt viktigt att gemensamt uppställda goda mål också omsätts i praktiska åtgärder. En uttalad kund- och behovstillvändhet kräver nytänkande och förändringsförmåga och en tvärprofessionell dialog med lämpliga stödstrukturer gör en förändring möjlig. Genom att utnyttja den kompetens som finns i kultur- och konstbranscherna blir det lättare att förskjuta tyngdpunkten från reparativa åtgärder till förebyggande tjänster (till exempel arbete i par, ungdoms- och eftisverksamhet, arbetsmetoder för vårdpersonal, produktifieringen av tjänster, bättre utnyttjande av tillgängliga resurser).

Offentlig finansiering bör i större omfattning användas som lockbete för institutionerna att producera kvalitet. Det behövs också större transparens i stödkriterierna. För kulturens framtid är det viktigt med kvalitetsutvärdering.

Under avsnittet Förutsättningar för kreativitet ingår ett åtgärdsförslag om att utveckla Centralkommissionen för konst till ett Centrum för konstfrämjande. Det är en mycket viktig åtgärd med tanke på kvalitetsutvärdering. Utskottet påskyndar omläggningen.

I framtiden är det viktigt att man lär sig utnyttja styrkan i en integrerad konstförvaltning, alltså expertstrukturen, nationellt. Tack vare en gemensam organisation fördelas expertisen bättre i ett nationellt perspektiv och informationen blir lättare att överföra. Kultur kommer allt mer att uppfattas som en central utvecklingsfaktor med tanke på regionernas framtid. Därmed kommer också regionutvecklare och regionala kulturadministratörer att spela en större roll. Utskottet vill i det här sammanhanget lyfta fram de regionala konstkommissionernas betydelse. De

ska också i framtiden trygga att konst och kultur är tillgängliga på lika villkor i hela landet, med hänsyn till regionala särdrag som mångkultur, handlingsprogrammet Konst och kultur ger välfärd, kreativa branscher och frågor som gäller konstnärers nya försörjningsmöjligheter, internationellt samarbete och specialgrupper inom konsten och tillämpande praxis.

Utskottet framhåller att en starkare roll för tredje sektor i produktionen av tjänster ger kommuninvånarna ett bredare utbud av tjänster.

Den nationella audiovisuella verksamheten i allmänhetens tjänst är en del av den kreativa ekonomin i Finland och den spelar en betydande roll för villkoren för finländsk kultur. Grundidén med rundradioverksamhet i allmänhetens tjänst är fortfarande att göra information, upplevelser och gemensamma erfarenheter tillgängliga för alla i hela landet på lika villkor. I en allt mer splittrad mediavärld och kulturell miljö är enskilda och gemensamma upplevelser och erfarenheter genom konst och kultur minst lika viktiga som förr. Den nationella rundradioverksamheten i allmänhetens tjänst har alltså fortfarande en viktig uppgift att fylla för den kulturella jämlikheten. För rundradioverksamhet i allmänhetens tjänst spelar också olika slag av kulturella kundtillvända webbtjänster och webbfunktioner som bryter friheten att uttrycka sig och dikotomin konsument-producent en ännu viktigare roll.

Kulturbranscherna - ekonomi, sysselsättning och försörjning

Kulturpolitiken och kulturpolitiskt motiverade insatser finns till för att trygga villkoren för professionell utövning av konst och kultur. Konsten måste självklart ha en självständig och oberoende status.

Kulturen spelar en viktig roll i att ta fram kreativa tankar och innovationer och i att stärka sådan företagsamhet som utgår från dem. Kulturiindustrin har ett nära samband med den allmänna närings- och sysselsättningspolitiken. Det finns också gott om bredare samhällsekonomisk potential i kreativa branscher. Fritidsmarknaden

befinner sig i global tillväxt och erbjuder verkliga möjligheter att diversifiera Finlands närings- och exportstruktur genom produktion av kultur och tjänster.

Kulturens direkta andel av bnp har inte ökat nämnvärt på 2000-talet. Ny företagsamhet och innovationer inom kultur och kreativ kompetens har inte hittat de rätta kanalerna och den rätta uppbackningen för att få fart på tillväxten. Tillväxten inom kreativ kompetens består i allt fler fall av tillämpning av kompetens på utvecklingen i andra branscher. Som ett viktigt exempel kan nämnas formgivningen och dess roll i att höja den finländska industrins förädlingsgrad och i att stärka dess internationella konkurrenskraft. Internationellt framgångsrika finländska varumärken har precis formgivningen och sammankopplingen av formgivningen med innovationer, produktutveckling och tillverkning att tacka. Formgivning är också det område som har en betydande potential i planeringen av kundtillvända välfärdstjänster och för att öka användningen av e-tjänster och informationssystem.

Det är viktigt att uppdatera det formgivningspolitiska program som lades upp i början av 2000-talet. I programmet gäller det att se på inte bara hur den industriella förädlingsgraden kan höjas utan framför allt också på tjänstedesignens roll, ett användartillvänt innovationssystem och en hållbar utveckling.

Kulturexport. Utskottet vill att det satsas på kulturexport bland annat genom långvariga politikåtgärder och satsningar på att utveckla villkoren för kulturexport. Det är speciellt viktigt att stödja kulturexportörer i att omsätta sina idéer i produkter, utarbeta koncept och att förbättra sin affärsekonomiska kompetens och sin marknadsföring.

Vid utfrågningen av sakkunniga har det kommit fram att det behövs framför allt bättre utbildning på universitetsnivå. Det behövs högkvalitativ utbildning på magisternivå med ett brett internationellt nätverk att falla tillbaka på typ Arts Management och skräddarsydd yrkesinriktad fortbildning och kompletterande utbildning typ MBA.

Yrkesutövare i kreativa branscher som sysselsätter sig själva. Självsysselsättande yrkesutövare i kreativa branscher arbetar typiskt någonstans i gränssnittet mellan lönearbete och företagsamhet eller en kombination av båda två. De är inte anställda i traditionell mening hos en arbetsgivare.

Nuförtiden kan en självsysselsättande utövare av kreativt arbete ur myndigheten synvinkel sett vara en löntagare, egenföretagare, studerande, stipendietagare eller arbetslös. I värsta fall kan det sociala trygghetssystemet och utkomstskyddet för arbetslösa blir ett hinder för att sysselsätta sig själv eftersom utkomstskyddet då hotar försvagas.

Denna form av självsysselsättning mittemellan lönearbete och företagsamhet har blivit ett slags tredje väg som är ett adekvat och meningsfullt mål för många aktörer. All kreativ ekonomi och yrkesutövning behöver inte resultera i tillväxtföretag och det är inte alltid möjligt att det uppkommer en anställning. Å andra sidan behövs den tredje vägen som grund för tillväxtföretag. Aktörer i kreativa branscher har bildat intrikata nätverk som tjänar som grogrund för nya innovationer och därmed också för nya tillväxtföretag.

Utskottet lyfter fram åtgärdsförslaget att se och erkänna det kreativa arbetets särdrag (anställning—yrkesutövare—företagare) och att förbättra villkor, utbildning, tillgång till arbetsrum, myndighetsbemötande, utkomst och sysselsättning. Det behövs också en heltäckande studie av hur beskattningen av kulturbranschen i sin helhet ska utvecklas (periodisering av skatt, momspraxis, skattelättnader för konstinköp, en enhetlig regional beskattning).

Det behövs också bättre rådgivningstjänster som är direkt riktade till aktörer i kreativa branscher eller dem som vill arbeta i kreativa branscher. De bör vara tillgängliga i hela landet och anpassade enligt aktörer och branscher.

Konstnärers försörjning. I undervisnings- och kulturministeriets utredning om kreativ tillväxt och konstnärernas försörjning (UKM 2010:6) konstateras det att finländska konstnärer beroen-

de på konststart har sämre inkomster än befolkningen i gemen eller sina nordiska kolleger. Syftet med konstpolitiken bör vara att ge konstnärer en bättre chans att leva på sin konst.

Tidigare uppgick de extra konstnärspensionerna till 65 årspensioner per år. Av statsekonomiska skäl minskades antalet pensioner till 35 årspensioner. I samband med behandlingen av budgeten för 2011 höjde riksdagen antalet extra konstnärspensioner med 16 pensioner motsvarande full konstnärspension. Därmed är de 51.

Under innevarande valperiod har det gjorts sådana ändringar i stipendietagarnas sociala trygghet som förbättrar deras villkor. Men de kompenserar inte behovet av konstnärspensioner eftersom alla konstnärer inte får stipendier och situationen också för stipendietagarna förändras först om flera år. Utskottet hänvisar till ett uttalande som riksdagen godkänt om att regeringen förutsätts vidta åtgärder för att utvidga skyldigheten att försäkra stipendietagare så att obligatoriska försäkringar också ska gälla konsekutiva stipendier på sammanlagt fyra månader.

Upphovsrättsliga frågor. Utskottet har behandlat upphovsrättsliga frågor i samband med flera ärenden (bl.a. KuUU 12/2010 rd — E 54/2010 rd, KuUU 6/2010 rd — U 63/2008 rd, KuUU 3/2008 rd — RP 76/2008 rd). Ett starkt upphovsrättsskydd är ett villkor för att medborgarna ska ha tillgång till en mångfald av högkvalitativa innehållsprodukter och innehållstjänster och för att skyddet ska ge leverantörer, bearbetare och distributörer av innehåll arbete, framhåller utskottet.

Utskottet noterar här att den s.k. kompensationsavgiften gäller apparater som används för privatkopiering i större omfattning. Hit hör till exempel tomma CD- och DVD-skivor, videoapparater och digitala boxar. Avgiften omfattar inte navigatorer, mobiltelefoner, datorer och handdatorer eller spelkonsoler.

När regeringen fattade sitt beslut om kompensationsavgifter den 16 december 2010 utsträckte den avgiften också till externa hårddiskar. Därmed förväntas inkomsterna i år vara omkring 20

procent högre än 2009. Utskottet anser ändå att systemet med kompensationsavgifter bör vidareutvecklas och ses över för att det ska stödja konstnärernas försörjning.

Utskottet har i flera sammanhang fäst avseende vid olovlig spridning av innehåll via datanät, alltså piratism. I sitt utlåtande om till exempel den europeiska digitala strategin konstaterade utskottet att piratism är ett av de största hindren för att utveckla den digitala inre marknaden. Om man inte lyckas få bukt med den olagliga spridningen finns det risk för att den europeiska innehållsproduktionen tynar bort. Det är nödvändigt att vidta effektivare åtgärder för att hindra piratism.

Det behövs också åtgärder för att skapa ett lagligt sätt för kulturproducenter och kulturkonsumenter att mötas. På det sättet kan man förebygga piratism.

Fortsatta åtgärder

I redogörelsen läggs en lång rad goda förslag till åtgärder fram som utskottet inte här tar ställning till i detalj. Det vill ändå peka på vissa nödvändiga åtgärder.

Utifrån det som sagts ovan föreslår utskottet att följande ställningstaganden godkänns genom vilka man med statliga åtgärder kan stödja och förbättra konstens och kulturens livskraft i Finland.

Förslag till beslut

Kulturutskottet föreslår följaktligen

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

1. Att den sociala tryggheten för konstnärer förbättras så att allt fler konstnärer omfattas av social trygghet.

2. Att särfrågorna kring den sociala tryggheten, utkomstskyddet vid arbetslöshet och pensioner inom kulturområdet avgörs för att undanröja så många hinder för sysselsättning som möjligt.

3. Att färdighets- och konstämnen ges mer plats i den grundläggande utbildningen och lärarutbildningen.

4. Att en proposition bereds om omvandling av Centralkommissionen för konst till ett Centrum för konstfrämjande.

5. Att principen En procent för konst främjas och att den binds upp vid bygg- och renoveringskostnader.

6. Att det nationella formgivningsprogrammet uppdateras för att ta hänsyn till tjänstedesign, kundtillvändhet och hållbar utveckling.

7. Att fler åtgärder vidtas för att hindra s.k. nätpiratism och främja laglig användning av digitalt material.

8. Att systemet med kompensationsavgift utvecklas och ses över.

Helsingfors den 11 januari 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Paavo Arhinmäki /vänst
Timo Heinonen /saml
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml
Anneli Kiljunen /sd

Sanna Lauslahti /saml
Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Leena Rauhala /kd
Mirja Vehkaperä /cent
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.